

3AM192 Kulturní turismus

Společenskovední kontexty kulturního turismu

PhDr. Irena Tyslová

Click

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Kulturní turismus definování

*„Turismus je nezvratitelným,
společenským, lidským,
ekonomickým a kulturním jevem.
Vliv, který turismus vyvíjí zejména v
případě kulturních sídel a památek,
je značný a bude se stále zvyšovat,
vzhledem ke známým podmínkám
rozvoje této aktivity.“*

(Mezinárodní charta kulturního
turismu, Český národní komitét
ICOMOS, 2001)

Kulturní turismus je „pohyb osob
ke kulturním atraktivitám mimo
místo jejich trvalého pobytu se
záměrem získat nové informace a
prožitky k uspokojení jejich
kulturních potřeb“.

(Richards, 1996)

Kultura = služba

Kulturní turismus možná nahlížení

1

kulturní zájem, motiv k cestě

- získání zkušeností nebo prožitků z kultury navštíveného místa

2

šetrné využití kulturně-historických monumentů, artefaktů, lidských sídel, projevů životních stylů a tradic pro rozvoj turismu – porozumění specifičnosti regionů – rezidenti a návštěvníci

- **kategorie: heritage (památkový) a art (umělecký)**

3

propojení s dalšími typy turismu, např. lázeňský turismus x ekoturismus x kongresový turismus x turistika

- **primární je zájem o kulturu**

Obvyklé přístupy ke zkoumání turismu

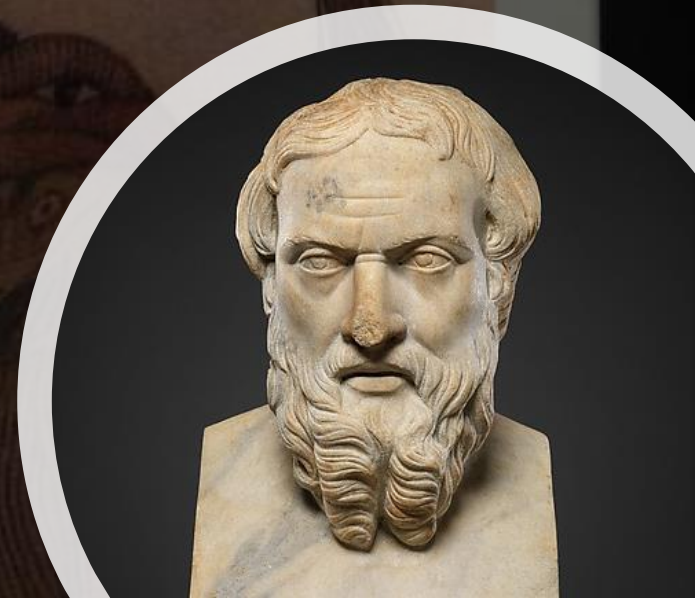
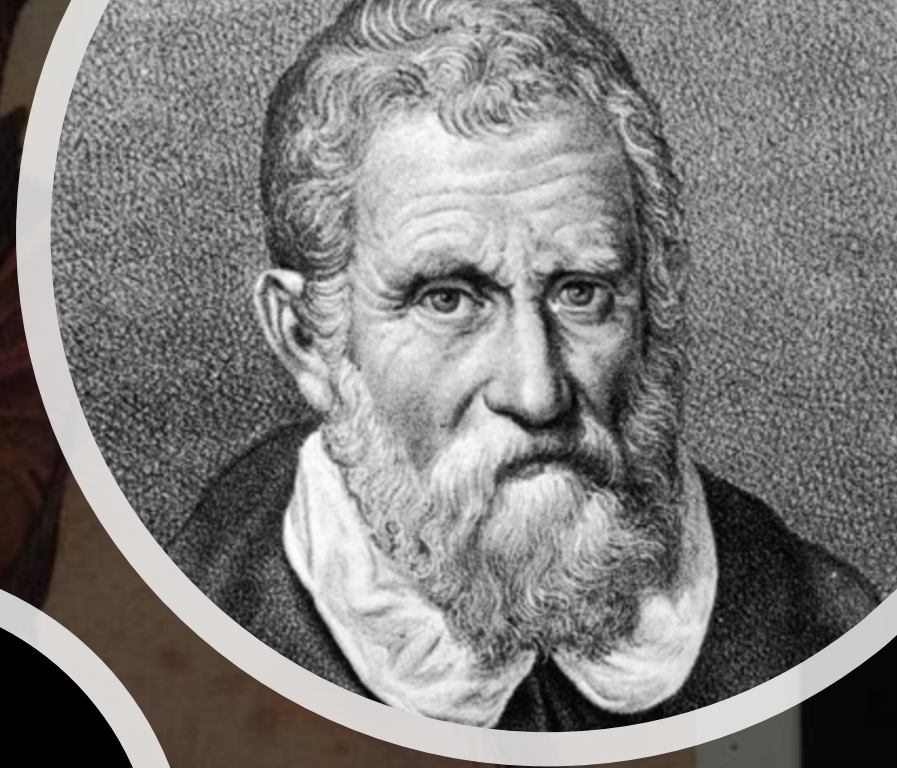
Oblast ekonomicko-manažerská

- Systémový
- Institucionální
- Produktový
- Ekonomický

Oblast společenskovední

Historie

- Popisuje vývoj cestování, potažmo turismu
- Klíčová otázka: Kdy začíná turismus?
- Shoda na organizaci cestování pro druhé za účelem zisku
- Nejčastěji historie institucí a aktivit v turismu (mikro)
- Historické osobnosti, které přinesly popisy cizích zemí a utvářely tak představu proč se cestuje (Hérodotos - Dějiny, Marco Polo - Milión)

Hérodotos: Dějiny. [on line] Dostupno z: <https://www.megaknihy.cz/literatura-faktu/17969-dejiny-aneb-devet-knih-nazvanych-musy.html> add text

Wikipedie: Busta Hérodota [on line] Dostupno z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Herodotus>

Biography: Marco Polo [online] Dostupno z: <https://www.biography.com/explorer/marco-polo>

Sociologie

- Studuje skupiny obyvatel – turisty, organizátory i rezidenty
- Turismus se odehrává ve volném čase a ve většině je společenskou aktivitou
- Dean MacCannell (1976): *The Tourist: A New Theory of the Leisure Class*
- Dean MacCannell (2011): *Ethics of Sightseeing*
 - analyzuje aktuální nabídku turismu a věnuje se specifickým turistickým cílům a atrakcím jako jsou: "malebné" venkovské a přírodní krajiny, „hip“ městské scény, historická místa tragických událostí, zábavní parky typu Disneyland, pláže, a popisuje cestování ve stylu Plakátové ideály. Ukazuje, jak strategie, které přitahují turisty, přinášejí nezamýšlené důsledky, když migrují do jiných oblastí života a znovu se objevují jako "autentičnost." V závěru kniha přináší výchovnou informaci, když představuje každou cestu, každou „sightseeing“ jako etický test, při němž si turisté mohou uvědomit produktivní potenciál svých cest – „*touhy proniknout do kolektivního nevědomí a prohloubit charakter, vhléd a své duchovní spojení se světem*“ (McCannell, 2011, s. 266).

- Poznání jiných zemí má vliv na porozumění mezi národy a vzájemný respekt mezi lidmi
- Umocňuje hrdost na svou zemi (destinaci), mění způsob života
- Může mít i negativní důsledky
 - Zavedení nežádoucích aktivit (hazard, prostituce,...)
 - Efekt předvedení (touha místních po „dovolenkovém“ přepychu turistů)
 - Rasové problémy plynoucí z role „sluhů“
 - Rostoucí množství suvenýrů vedou ke zvýraznění kýče v umění a řemeslech
 - Standardizace zaměstnaneckých postů v turismu
 - Ztráta kulturní hrdosti, když je kultura vnímána jako pouhá zábava
 - Příliš rychlé změny způsobu života pod vlivem turismu

Geografie

Interakce fyzických a socioekonomických systémů turismu, s ohledem na jejich prostorovou dimenzi

Journal of Leisure Research

Tourism Geographies

Geografické rozhledy

Atlas cestovního ruchu 2006

Kontroverzní téma „druhého bydlení“

Turistické regiony České republiky

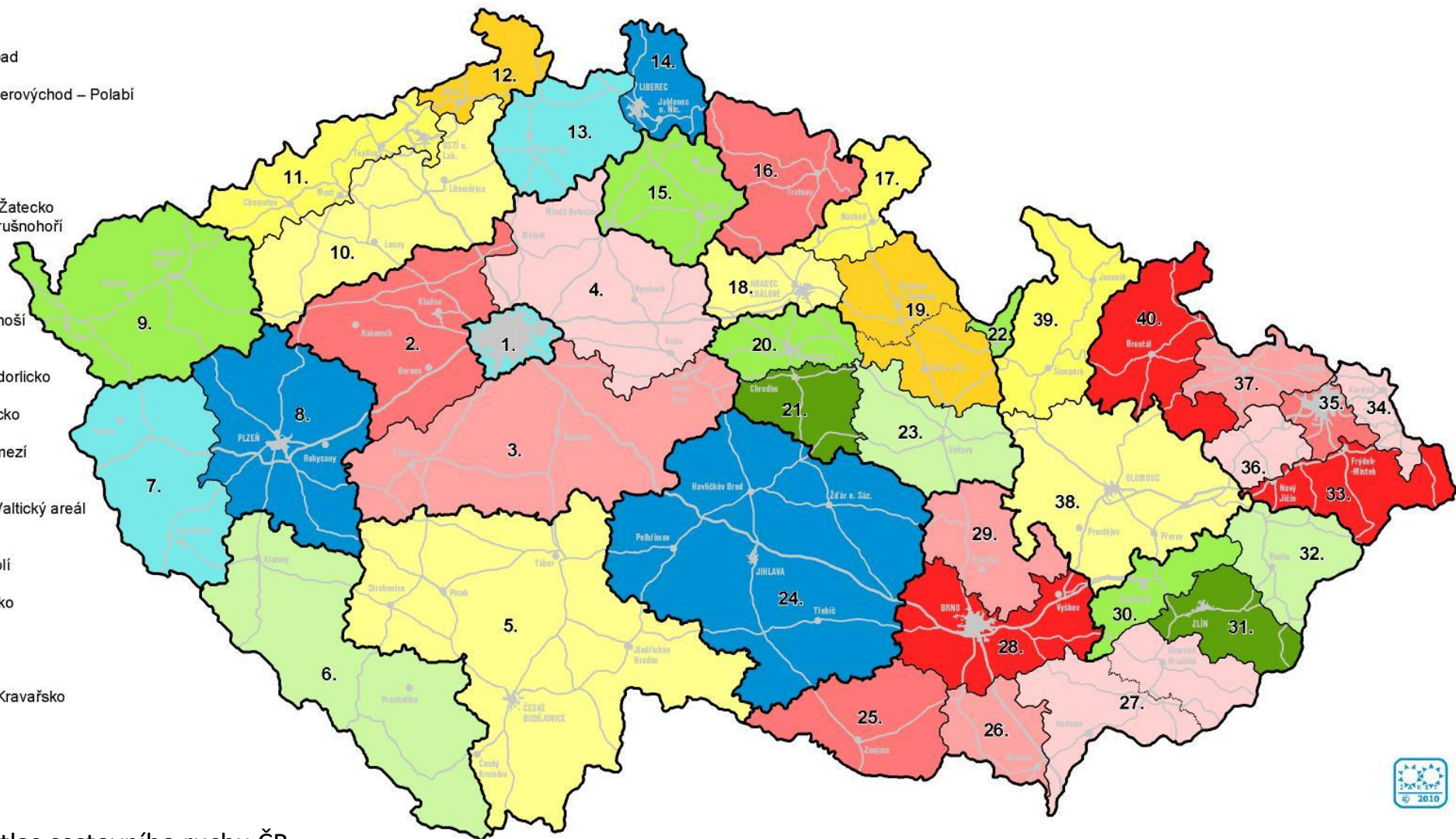

Vystoupil, J. a kol.: Atlas cestovního ruchu ČR. [online] Dostupno

z: https://www.researchgate.net/publication/293823525_Atlas_cestovniho_ruchu_Ceske_republiky_The_Tourism_Atlas_of_the_Czech_Republic_in_czech#fullTextFileContent

Turistické oblasti České republiky

1. Praha
2. Střední Čechy – západ
3. Střední Čechy – jih
4. Střední Čechy – severovýchod – Polabí
5. Jižní Čechy
6. Šumava
7. Český les
8. Plzeňsko
9. Západočeské lázně
10. České Středoohoří a Žatecko
11. Krušné hory a Podkrušnohoří
12. České Švýcarsko
13. Českolipsko
14. Jizerské hory
15. Český ráj
16. Krkonoše a Podkrkonoší
17. Kladské pomezí
18. Hradecko
19. Orlického hory a Podorlicko
20. Pardubicko
21. Chrudimsko – Hlinecko
22. Králický Sněžník
23. Českomoravské pomezí
24. Vysočina
25. Znojemska a Podyjí
26. Pálava a Lednicko-Valtický areál
27. Slovácko
28. Brno a okolí
29. Moravský kras a okolí
30. Kroměřížsko
31. Zlínsko a Luhačovičko
32. Valašsko
33. Beskydy – Valašsko
34. Těšínské Slezsko
35. Ostravsko
36. Poodří – Moravské Kravařsko
37. Opavské Slezsko
38. Střední Morava
39. Jeseníky – západ
40. Jeseníky – východ

Vystoupil, J. a kol.: Atlas cestovního ruchu ČR.

[online] Dostupno z: https://www.researchgate.net/publication/293823525_Atlas_cestovniho_ruchu_Ceske_republiky_The_Tourism_Atlas_of_the_Czech_Republic_in_czech#fullTextFileContent

Antropologie

- Původně poznávání přírodních národů
- Dnes kultura cestování
- Peter M. Burns: *An Introduction in Tourism and Antropology* (Burns, 1999), *Tourism and Social Identitie: Global Frameworks and Local Realities* (Burns, Novelli, 2006) a *Tourism and Politics: Global Frameworks and Local Realities* (Burns, Novelli, 2007)
- 3 známé směry zkoumání turismu
 - První o turismu přemýšlí jako o moderní formě náboženství nebo poutní cesty, se všemi rituály.
 - Druhý směr se zabývá dopady na místní kulturu, které jsou ovšem převážně vnímány negativně. Metodou je tradiční etnografický výzkum zemí třetího světa a jejich národů nebo obecně lidí žijících ve velmi odlišném kulturním prostředí. V České republice se k tomuto typu výzkumu řadí Hana Horáková a Dana Fialová, jejichž kniha *Transformace venkova: Turismus jako forma rozvoje*, popisuje výsledky tzv. Holandských vesniček v ČR.
 - Třetím směrem je symbolický, potažmo mytologický výzkum. V této rovině je výzkum zaměřený na to, zda může turismus nabízet „ráj na zemi“. Z výzkumů plyne, že turisté hledají jedinečné prostředí a zážitky, stejně jako odlišnost od turistovy domácí kultury, která bývá v hostitelské kultuře mnohdy vytvářena uměle, pro turistův zážitek. Tomu se pak říká falešná identita (Burns, 1999).

- „*Turista je člověk, který dočasně disponuje volným časem a dobrovolně navštěvuje místa vzdálená od svého domova, aby zažil změnu*“ (Smith, 1989, s. 7)
- možné typy turistů vztažené k jejich počtu, cílům a adaptaci na místní normy
 - výzkumník (*explorer*)
 - elitní turista (*elite*)
 - turista mimo dav (*off-beat*)
 - neobvyklý (*unusual*)
 - začínající masový (*incipient mass*)
 - masový (*mass*)
 - charterový turista (*charter*)
- Toto seřazení je vzestupné vzhledem k množství turistů, kteří se cestování účastní a sestupně vzhledem k přizpůsobení se a zájmu o místní normy (tamtéž, s. 12).

Kulturní paměť

(Assmann, 1988)

Tvoří ji

kolektivně sdílené
vědomosti, o něž
určitá skupina
opírá vědomí
vlastní jednoty a
svébytnosti

Znaky k.
paměti:

- vazba na skupinu
- rekonstruktivita
- zformovanost
- organizovanost
- závaznost
- reflexivita

Osobní identita

- Identita člověka je kontinuálním prožíváním totožnosti sebe sama, jeho ztotožněním se s životními rolemi a prožíváním příslušnosti k větším či menším společenským skupinám.

Adams (1998)

- Identita je soubor rysů, podle nichž je jedinec znám v určité skupině.

Hartl (1996)

- Identita je v přímé souvislosti se sebevědomím.

Locke (1690)

- Vědomí je rozděleno na spontánní a kreativní část, podle toho zda je přístupna zkušenosti. Rovnováha identity je setrvalé úsilí.

Mead (1934)

- Identitu získáváme jako stabilní veličinu po dosažení dospělosti, jestliže překonáme kritická místa předcházejících vývojových stupňů.

Erikson (1969)

- Rovnováha identity spočívá ve schopnosti dospělých vytvářet nové identity a současně je slučovat s identitami překonanými. Vzniká tak **životní příběh**.

Habermas (1974)

Funkce identity

- poskytování vztažného rámce pro porozumění tomu, kdo vlastně jsem
- usměrňování cílů, závazků a hodnot
- pocit osobní kontroly a svobodné vůle
- posilování konzistence, koherence a harmonie mezi hodnotami, názory a závazky
- odhadování vlastního potenciálu zkoumáním vlastních možností

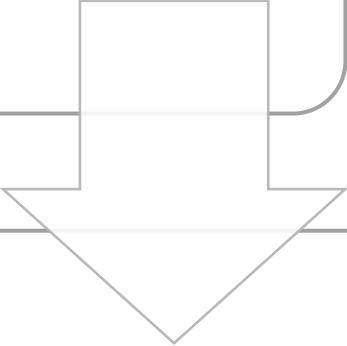
(Adams, 1998)

Kolektivní
identita

= identita
destinace

tvoří ji

- paměť
- příběhy
- tradované mýty
- současné jedinečné atraktivy
- osobnosti

významnou tvůrčí
roli má řeč a
komunikace

Kulturologie

- Leslie White: oblast extrasomatických symbolátů

- Teorie reprezentací (Hall, 1973)
 - Encoding + decoding, 4 modely
 - kód, co od něj příjemce očekává a co dokáže dekódovat
 - doslovná a symbolická rovina
 - hegemonní, situační, opoziční

Možná definování kultury

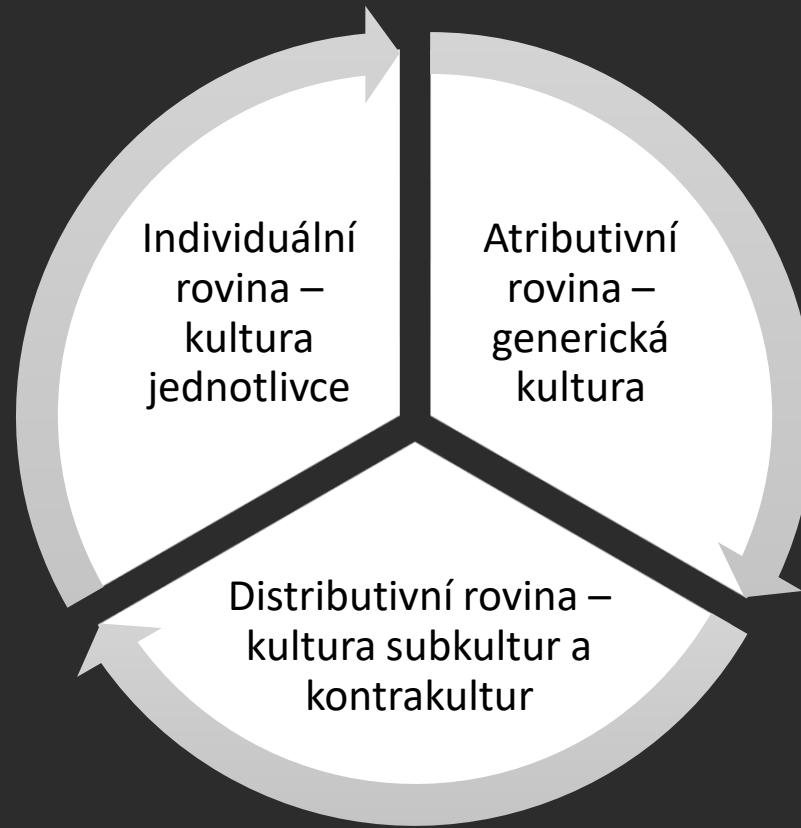
axiologické pojetí

omezující kulturu na oblast
pozitivních hodnot

antropologické pojetí

zahrnuje všechny
nadbíologické prostředky a
mechanismy, jejichž pomocí se
člověk jako člen společnosti
adaptuje k vnějšímu prostředí

Epistemologický koncept (koncept poznání)

Kulturologická syntéza

Kultura v atributivním smyslu

Kultura v distributivním smyslu

Osobnostní kultura

Kultury - subkultury - kontrakultury

Generická kultura

Témata pro produkty turismu

- Atributivní rovina – generická kultura
 - **možnost „cestování v čase“**
- Distributivní r. – kultura subkultur a kontrakultur
 - **interkulturní komunikace s kulturou navštívené země, regionu, ovlivněnou cílovou skupinou, jejím demografickým profilem**
- Individuální rovina – kultura jednotlivce
 - **individuální potřeby se odrážejí např. v segmentaci**

Děkuji za pozornost.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

